

PÕIMUMINE LOODUSEGA

Põimumine muu loodusega toetab tähenduslikumat tegutsemisviisi läbi olemasoleva parema jälgimise ja toimivate seoste märkamise. Enne jälgi ja märka, siis sekku ja tegutse! Looduse tähelepanelikku vaatlust ja jälgija seotuse märkamist võib teha joonistades, maalides, pildistades, taimedega värvides või teisi loovaid meetodeid kasutades. Oma praktikates oleme kasutanud põimumiseks mitut viisi: joonistamist, lugude värvikihtidena kogumist, omailmade uurimist, ärealadel triivimist. Keskendusime pigem protsessile kui tulemusele.

Võõrandumine loodusest ja vähene emotsionaalne side mitteinimestest liikidega on üheks keskkonnakriisiga kaasnevaks ja seda omakorda põhjustavaks probleemiks. Paljud uuringud näitavad seost loodusega kontaktis olemise ja keskkonnasõbraliku käitumise vahel.¹ Ka kohalikus kontekstis on leitud seoseid looduse igapäevase märkamise, sellest emotsionaalse toe saamise ning keskkonnateadliku käitumise vahel.² See annab alust järeldada, et seotust loodusega aitavad tõsta tegevused, mis suurendavad emotsionaalset sidet sellega.

Põimumisel loodusega on oluline tähelepanu pöörata suhetele looduses, aga ka enda seostele muu loodusega. Näiteks joonistades enda seostele kujutatava. Looduse joonistamist on kritiseeritud kui kujutatava objektistamist,³ kuid nuti- ja tehisaru ajastul võiks joonistamise olulisust näha protsessis, võimalusena keskenduda, eesmärgipäraselt ümbritsevat jälgida ning end looduse osana tunda. Harjutused asetavad rõhu eri meeltele, teiste perspektiivide märkamisele ning isiklike seoste loomisele. Joonistaja jälgib ja reflekteerib joonistades enda tajusid, nii tekib isiklik suhe selle paigaga. Hoiame aga just seda, keda ja mida tunneme.

Põimumine toimub ka taimedega värvides. Selle käigus õpime taimi tundma ning märkama neist mõjutatud protsesse. Praktiliste seoste loomine aitab luua isiklike suhteid taimede ja muude materjalidega. Taimedega värvides tulevad kasuks ka laiemad teadmised ümbritseva maailma toimimisest, näiteks keemiast. Lisaks tasub uurida värvitava kanga kiu päritolu. Kuidas muidu aru saada, miks kangad värvuvad erinevalt ja miks mõni roosa õis annab hoopis pruuni värvi? Vaata, kuidas veel ümbritsevaga suhestuda ja fookust nihutada meetodikaardilt „Aedlik aeglus”.

¹ Mackay, Caroline M.L., & Michael T. Schmitt 2019. Do People Who Feel Connected to Nature Do More to Protect It? A Meta-Analysis”, *Journal of Environmental Psychology*, Volume 65, October 2019, 101323. Elsevier, 2019, <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2019.101323>

² Kliimaministeerium 2023. *Õpilaste keskkonnateadlikkuse pilootuuring*. Turu-uuringute AS. <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents>.

³ Neri, Janice 2011. *The Insect and the Image: Visualizing Nature in Early Modern Europe, 1500-1700*. University of Minnesota Press.

Harjutusi

- Lisaks jalgsi liikumisele mine ringiga. Võta aega, et kohale jõuda.⁴
- Joonistusharjutusteks võta kaasa alus, paar (taaskasutus)paberit ja joonistusvahendeid. Vali üks endale sobiv koht aias, metsas, niidul või ka linnalooduses, kus oleks erinevat elustikku. Kui joonistamine on ebamugav, võid ka kirjutada.
- Helimaastiku jaoks sule silmad ja kuula ümbrust. Kes sinu ümber tegutsevad? Kui kaugele sa kuuled? Kui oled enda jaoks piisavalt kuulanud, ava silmad ja märgi see, mida nüüd kuuled, paberile üles.
- Kompemaastikuks vali üks paik, mida saad kompides tajuda: maapind, puukoor, lehed. Sule silmad ja tunneta pindu käega, põsega, kogu keha. Joonista kogemus paberile. Vajadusel kombi uuesti.
- Lõhnamaastiku tajumiseks sule silmad ja tunneta paika ninaga. Mida lõhnad sulle meenutavad? Kujuta lõhnade loodud tunnet ja mõtle loomadele, kelle tugevaimaks tajuks on lõhnameel.
- Korja erinevaid taimi,⁵ et märgata liikide rohkest aias või looduses. Võimalusel püüa määrata tundmatud taimed. Selleks on parim kutsuda korilusretkele kaasa keegi, kes loodust hästi tunneb või võta kaasa liikide määramise vahend(id).
- Kasuta korjatud taimi plekiliste rõivaste üle värvimiseks või lõngale uue tooni andmiseks. Seeläbi üllatad ennast looduses peituvate võimaluste ja mitmekesisusega.⁶

Fotod: Jane Remm.

Looduslikele suhetele keskenduva joonistamise puhul tasub lisaks kujutatavale pöörata tähelepanu eri meelte abil saadud infole ja reflekteerida enda osa ümbristavas looduses. Tähelepanelik jälgimine aitab saavutada vooseisundit, raske on lahkuda ja aeg kaob. Õues keskendunult joonistades teravduvad tajud. Kedagi pikemalt jälgides hakkavad tekkima seosed minu ja teiste vahel, näiteks võib joonistamine kimalaste usinuse kõrval tunduda aeglane ja laisk.

Fotod: Karin Kahre, Marta Konovalov.

Marta Konovalov lisab taimedega värvides rõivastele uusi kihte, „parandades” nii ka plekke. Loodusest värvimiseks taimi kogudes muutume kasutajast korilaseks. Kogutud taimede vormidest inspireerituna on ka teised parandused oma kuju orgaanilisemaks muutunud, asetades leiud ja paigad omavahel dialoogi. Ühiselt loodusega põimumiseks korraldatud õpitoas lisasid mõned osalejad taimevärvide ja shibori tehnika abil oma kulunud või plekilistele rõivastele kihte ning avastasid umbrohuks ja mittesöödavaks peetud taimede potentsiaali.

⁴ Kuula ka: Lehari, Kaia 2005. Taju ja liikumine. Kaks teeloleku võimalust. *Õõülikool*, 22.10.2005 <https://www.ylikool.ee/loengud/taju-ja-liikumine-kaks-teeloleku-voimalust> (vaadatud 19.11.2024).

⁵ Vaata loodusest taimede kogumise tavasid: Valk, Piret 2020. Kõik värviks: Eestis kasvanud taimedest saadud värvid tekstiilil. *Studia Vernacula*, 12/2020, lk 154–197, <https://doi.org/10.12697/sv.2020.12.154-197>.

⁶ Kuula ka: Lennuk, Lennart 2024. Looduse leksikon. Jäälind ja värvid. 30.06.2024. *ERR Arhiiv*, <https://arhiiv.err.ee/audio/vaata/looduse-leksikon-jaalind-ja-varvid> (vaadatud 19.11.2024).